

กระทรวงการ

ศึกษาแห่งชาติ..

หนทางสู่ 'เอกภาพ'

แน่หรือ?

แม้ว่าการพิจารณาร่าง พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ ทั้ง 5 ฉบับ อันประกอบด้วยฉบับของรัฐบาล ซึ่งร่างโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) และร่างฉบับพรรคการเมือง 4 พรรค ได้แก่ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคความหวังใหม่ พรรคชาติไทย และพรรคชาติพัฒนา จะยังไม่แล้วเสร็จ

แต่ประเด็นสำคัญหนึ่งที่มีการตกลงกันไปแล้วในคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่าง พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ สมาชิกแทนราษฎร คือการยุบรวมหน่วยงานทางการศึกษาทั้งหมดในปัจจุบันเข้าด้วยกัน อยู่ภายใต้กระทรวงเดียว โดยอ้างถึงความเป็นเอกภาพในนโยบายและการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งเป็นไปตามร่าง พ.ร.บ.ฉบับของพรรคการเมืองทั้ง 4 พรรค

และขณะนี้ความคิดในเรื่องดังกล่าวก็กำลังอยู่ระหว่างการจัดทำโครงสร้างให้เป็นรูปธรรมขึ้น โดยเวลานี้ทางคณะทำงานซึ่งได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการได้เห็นพ้องที่จะใช้ชื่อว่า "กระทรวงการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม" โดยการบริหารส่วนกลาง จะมี 1.สภาการศึกษาและวัฒนธรรมแห่งชาติ 2.คณะกรรมการการอุดมศึกษา จะทำหน้าที่ดูแลเพียง 3 เรื่องหลัก คือ เรื่องนโยบาย การจัดสรรงบประมาณอุดหนุนไปให้ และเรื่องมาตรฐานร่วมกัน เพราะในอนาคตมหาวิทยาลัยต่างๆ จะเป็นมหาวิทยาลัยอิสระนอกกระบบราชการ 3.คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะ

ทำงานในเชิงนโยบาย ดูแลการศึกษาพื้นฐานและสนับสนุนมาตรฐาน และ 4.คณะกรรมการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม มีหน้าที่ดูแลพื้นฐานและสนับสนุนมาตรฐานด้านนี้เช่นเดียวกัน โดยที่คณะกรรมการทั้ง 3 ชุดนี้จะมีสภาการศึกษาและวัฒนธรรมแห่งชาติเป็นผู้ประสาน เพื่อทำให้เกิดเอกภาพในระดับนโยบาย ทั้งนี้ทั้งนั้น ถึงแม้ว่าคณะกรรมการจะพยายามชูประเด็นในเรื่องของความเป็นเอกภาพในเชิงนโยบาย และการบริหารของระบบการศึกษาโดยภาพรวมทั้งประเทศ รวมทั้งดึงผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นที่ยอมรับของสังคมเข้าร่วมระดมความคิดเพื่อกำหนดรูปแบบของกระทรวงการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม แต่เสียงวิพากษ์วิจารณ์จากบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในขณะนี้ก็ยังคงแตกต่างเป็น 2 ฝ่าย ทั้งที่เห็นด้วยและไม่ค่อยจะเห็นด้วยกับความคิดเรื่องนี้

ดังคำให้สัมภาษณ์ของบุคคลต่างๆ ต่อไปนี้

นายธีระ สูตะบุตร

อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

“ข้ออ้างที่ใช้ในการยุบรวมกระทรวงศึกษาธิการกับทบวงมหาวิทยาลัยเข้าด้วยกัน แล้วจัดตั้งเป็นกระทรวงเดียวคือกระทรวงการศึกษาแห่งชาติ โดยอ้างถึงเพื่อความเป็นเอกภาพในการบริหารงานนั้น โดยหลักการแล้วถูกต้อง แต่ผมไม่แน่ใจในระบบโครงการของการบริหาร เพราะขณะนี้มีความต้องการให้มหาวิทยาลัยมีเอกภาพในการบริหาร แต่ถ้ายุบรวมกระทรวงศึกษากับทบวงฯเข้าด้วยกันแล้วจะทำให้เสียความเป็นเอกภาพในการบริหารหรือไม่”

“ในเชิงการบริหารของกระทรวงศึกษานั้น เป็นสายบังคับบัญชาตรงหรือสั่งการตรง แต่ทบวงมหาวิทยาลัยไม่ใช่ผู้บังคับบัญชาอธิการบดี แต่ทำหน้าที่เพียงการประสานงาน ดังนั้น จะนำ 2 หน่วยงานนี้ไปรวมกันได้อย่างไร มหาวิทยาลัยเองก็คงอัดแถมและขาดเอกภาพ อีกทั้งหากกระทรวงศึกษากับทบวงฯอยู่ในหน่วยงานเดียวกันและใช้การบริหารงานคนละแบบก็คงจะขาดเอกภาพเช่นกัน การใช้ 2 ระบบในหน่วยงานเดียวกันคงไม่ดีแน่ ผมไม่อยากจะเห็นมหาวิทยาลัย

ไปอยู่ในบังคับบัญชาสายตรงของกระทรวง เพราะเวลานี้หน่วยงานที่เป็นเครือข่ายของทบวงฯ และมหาวิทยาลัยกำลังอยู่ระหว่างเตรียมการออกนอกระบบราชการ ซึ่งจะทำให้มหาวิทยาลัยมีเอกภาพสูง แต่ถ้าต้องมายุบรวมกันในขณะนี้ก็จะเกิดความสับสนอลเวงได้”

นริศ ชัยสูตร

นาย นริศ ชัยสูตร

อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

“มหาวิทยาลัยจะต้องเป็นอิสระมากขึ้นทุกที ดังนั้น การจะยุบรวมกระทรวงศึกษากับทบวงฯจึงไม่เกิดประโยชน์ อีกทั้งการเอาคน 2 กลุ่มมารวมกันซึ่งมีวัฒนธรรมแตกต่างกันมาก หากมองในแง่ธุรกิจแล้วจะเป็นปัญหาขององค์กรอย่างแน่นอน เพราะไม่ว่าจะประสบความสำเร็จทุกราย ที่สำคัญกระทรวงศึกษากับทบวงฯที่ผ่านมาแล้วมีความคิดที่ต่างกันมาก หากรวมการบริหารงานเข้าด้วยกันจะไม่มีประสิทธิภาพ

ภาพอีกต่อไป เพราะธรรมชาติของคนในมหาวิทยาลัยกับโรงเรียนต่างกันมาก แรกเกิดก็เหนื่อยแล้ว”

“อย่างไรก็ตาม หากรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ให้มีรัฐมนตรีเพียง 36 คน ฉะนั้น อาจจำเป็นต้องยุบรวมกระทรวงศึกษากับทบวงฯ แต่ก็ต้องทำให้หน่วยงานเล็กส่งให้ได้ มีอิสระ และมีความหลากหลาย”

ภราดาบัญชา แสงหิรัญ

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ(เอแบค)

“ผมคิดว่าเราต้องมามองภาพรวมทั้งหมดว่า จะบริหารงานกันอย่างไร ถ้ายุบรวมหน่วยงานทั้งสองแล้วใหญ่โต อู้วย้าย และใช้ระบบราชการในการบริหารเช่นเดิม ก็อาจจะเป็นปัญหาร้ายแรงกว่าเดิม แต่หากรวมแล้วมีเอกภาพ มีความสอดคล้องกัน การทำ

งานดีขึ้น สามารถสร้างกลไกในการตรวจสอบโดยตัวเองได้ ก็อาจจะดีขึ้นได้ แต่จะปฏิบัติได้หรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับโครงสร้างและกฎระเบียบต่างๆ ว่าเอื้อหรือไม่”

“สำหรับเรื่องวัฒนธรรมของคนทบวงฯกับกระทรวงศึกษาฯที่เกรงกันว่า จะเข้ากันไม่ได้นั้น เรื่องนี้จะต้องใช้ระยะเวลาและกลไกในการปรับเปลี่ยน แต่กลไกที่นำไปใช้นั้นจะเอื้อต่อการจัดการศึกษาหรือไม่ ตรงนี้ต้องมองกันให้ชัดและต้องมีการทดลอง โดยเฉพาะกลไกของรัฐจะทำได้หรือไม่นั้น คิดว่าจะต้องใช้เวลาและปัจจัยอื่นๆ มาเป็นองค์ประกอบ ซึ่งเวลานี้ผมก็ยังตอบไม่ได้ว่าการยุบรวมกระทรวงศึกษากับทบวงฯจะดีหรือไม่ คงจะต้องดูก่อนว่าแผนของการยุบรวมที่จะออกมาเป็นอย่างไร ทำอย่างไร เพราะไม่ใช่เรื่องง่ายๆ อย่างที่คิดกัน”

“อย่างไรก็ตาม ที่ให้เหตุผลของการยุบรวมทบวงฯกับกระทรวงศึกษาฯ เพราะส่วนใหญ่เห็นว่า

การจัดการศึกษาควรต่อเนื่องกันทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา แต่ปัจจุบันมีสภาพการแยกและไม่ต่อเนื่องกันทั้งระบบ จึงจำเป็นต้องหาคนมาประสานให้เกิดความต่อเนื่องให้ได้ ก็เป็นเหตุผลที่น่าฟังได้ แต่นักการเมืองที่จะเข้าไปกำกับการบริหารงานของกระทรวงการศึกษาแห่งชาติก็จะต้องเปลี่ยนแปลงทัศนคติในการบริหารงานเสียก่อนด้วย และจะต้องให้เวลาในการถ่ายเลือดใหม่เพื่อการปรับทิศทางให้ดีขึ้น ซึ่งจะต้องให้โอกาสกัน”

นายธนุ กุลชล

อธิการบดีมหาวิทยาลัยกรุงเทพ

“ผมคิดว่าทิศทางการบริหารการศึกษาของไทยเรานั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่ายุบรวมหรือไม่ยุบรวมกระทรวงศึกษาธิการกับทบวงมหาวิทยาลัย แต่อยู่ที่ทัศนคติและรูปแบบ เพราะแต่เดิมมหาวิทยาลัยก็รวมอยู่กับกระทรวงศึกษา และเพิ่งแยกตัวออกมาภายหลัง แต่ขณะนี้กำลังจะกลับไปรวมกันอีก ซึ่งถ้าหากการเข้าไปอยู่ในกระทรวงเดียวกันและอยู่ภายใต้การครอบงำเดียวกัน ก็คงไม่มีใครอยากอยู่ แต่หากมีการปรับเปลี่ยนระบบการบริหารใหม่ เพราะจะบริหารงานแบบประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาไม่ได้ เพราะเป็นคนละเรื่อง โดยที่เจ้ากระทรวงเข้าใจเรื่องนี้ ให้เสรีภาพทางวิชาการ การบริหารจัดการ มหาวิทยาลัยต่างๆ ก็คง

จะอยู่ที่ใดก็ได้”

“ดังนั้นเรื่องนี้จึงอยู่ที่รูปแบบการบริหารงานทั้งสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน โดยกระทรวงการศึกษาแห่งชาติจะต้องมีขนาดเล็กลง ไม่ควบคุม ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย ให้มหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนมีอิสระอย่างเต็มที่ในการบริหารโดยคณะกรรมการของสถาบันเอง โดยที่ส่วน

กลางไม่ต้องเข้าไปยุ่งเกี่ยว หากทำเช่นนั้นได้ก็จะไม่มีปัญหาเรื่องว่าจะมีการเมืองเข้ามาควบคุม อีกเรื่องที่ต้องคำนึงถึงคือเวลานี้กระทรวงศึกษาเองมีการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี และโท เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัย แต่มาตรฐานของบัณฑิตที่จบออกมานั้นยังต่างกันอยู่ ดังนั้น ต้องคิดกันด้วยว่าจะทำอย่างไรให้บัณฑิตที่ผลิตออกมาจากทั้งสองหน่วยงานมีคุณภาพมาตรฐานที่เท่าเทียมกัน”

น.พ.เกษม วัฒนชัย

อธิการบดีมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

“การยุบรวมทบวงกับกระทรวงศึกษาเป็นเรื่องถูกต้อง เพราะหน่วยงานหลักส่วนกลางควรน้อยลง และต้องสร้างเอกภาพในการบริหาร แต่ก็ต้องกำหนดหน้าที่ของกระทรวงการศึกษาแห่งชาติไว้ให้ชัดเจน และมอบหมายภาระหน้าที่ในการจัดการศึกษาในระดับต่างๆ ให้กับท้องถิ่น ชุมชน และเอกชนมากขึ้น ส่วนการกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานส่วนกลางควรมีเพียง 4 ประการ คือ 1.ดูแลเรื่องแผนและนโยบายการศึกษาแห่งชาติ 2.กำหนดและกำกับดูแลคุณภาพมาตรฐานการศึกษาในทุกระดับ 3.สนับสนุนส่งเสริมท้องถิ่น ชุมชนให้ร่วมจัดการศึกษา และ 4.ทำหน้าที่ประสานในกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมกลาง เช่น จัดตั้งสำนักทดสอบกลางเพื่อจัดการสอบคัดเลือกในระดับต่างๆ เป็นต้น”

“นอกจากนี้ จะต้องมีการกระจายอำนาจให้โรงเรียน มหาวิทยาลัย มากขึ้น โดยให้การบริหารจัดการไปอยู่ที่สถาบันการศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น โดยครูอาจารย์ต้องหันไปสร้างระบบการบริหารจัดการในสถานศึกษาให้เข้มแข็ง ซึ่งกลวิธีนี้จะเป็นการป้องกันการคอร์รัปชันของนักการเมือง โดยการบริหารสถานศึกษาต้องใช้หลักการบริหารปกครองที่ดี ต้องมีฝ่ายนโยบายที่เข้มแข็ง และมีระบบการตรวจสอบ 3 ฝ่าย คือผู้แทนภาครัฐ พ่อแม่ผู้ปกครอง และผู้บริหารสถานศึกษา เพราะหากให้ผู้บริหารหรือครูอาจารย์บริหารเพียงฝ่ายเดียวอาจจะทำให้มีการใช้อำนาจที่เกินขอบเขตได้”

น.พ.เกษม วัฒนชัย

น.พ.พร พันธุโอสถ

น.พ.พร พันธุโอสถ

ประธานเครือข่ายเสรีภาพทางการศึกษา

“การยุบรวมหน่วยงานทางการศึกษาเข้าด้วยกันนี้ เป็นเรื่องของระดับนโยบายในการบริหารงาน แต่ทบวงมหาวิทยาลัยกับกระทรวงศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีความแตกต่างกันอยู่ ความคิดเห็นก็ไม่ค่อยตรงกัน ดังนั้น หากการยุบรวมเพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือกันก็อาจเป็นสิ่งที่ดี แต่การจะกำหนดนโยบายนั้นจะต้องให้แต่ละส่วนมีความคล่องตัวมากขึ้น เมื่อนั้นการดำเนินการด้านการศึกษาของไทยจะง่ายขึ้น มีทิศทางที่ดีขึ้น แต่ถ้าการยุบรวมเพื่อให้เกิดกระทรวงใหม่ที่ทำหน้าที่ควบคุมทุกอย่างแล้วละก็ จะกระทบถึงการจัดการศึกษาทั้งระบบแน่นอน จึงต้องมีความพยายามของผู้ที่เกี่ยวข้อง คือเมื่อยุบรวมทบวงกับกระทรวงศึกษาแล้ว กระทรวงการศึกษาแห่งชาติจะต้องทำหน้าที่เพียงประสานและดูแลในระดับนโยบายเท่านั้น ส่วนสถาบันการศึกษาต่างๆ นั้นต้องให้มีอิสระในการดูแลตนเอง จึงจะส่งผลดีต่อระบบการจัดการศึกษา”

สมพงษ์ จิตระดับ

นายสมพงษ์ จิตระดับ

อาจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

“ในปีที่ผ่านมา มีกระแสความตื่นตัวในการปฏิรูปการศึกษามากขึ้น โดยเฉพาะในส่วนเกี่ยวกับ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ ทางภาคประชาชนองค์กรเอกชน และชุมชนส่วนท้องถิ่นมีการรวมตัวกันชัดเจนมากขึ้น เพื่อติดตามและตรวจสอบการร่างกฎหมายในทุกมาตรา เฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการแก้ไขปรับปรุงความอยู่อาัยของระบบราชการ การกระจายงบประมาณ โดยมีความชัดเจนขึ้นในกรณีที่มหาวิทยาลัยของรัฐได้เตรียมการออกนอกระบบราชการในทุกแห่ง ซึ่งมีระยะเวลาแน่นอนมากขึ้น แต่ก็ต้องระมัดระวังยิ่งขึ้นด้วยเพราะข้ออำนาจทางฝ่ายการเมืองและภาคราชการส่วนอนุรักษ์นิยมอำนาจในส่วนของการทรวงศึกษาจะพยายามนำความคิดเก่าๆ เกี่ยวกับระบบโครงสร้าง อำนาจการบริหารงบประมาณให้คงอยู่ที่ส่วนกลางดั้งเดิม โดยมีแผนงานที่มุ่งให้รัฐยังคงจัดการศึกษาเป็นส่วนใหญ่”